

Významné výročia osobností a udalostí v roku 2015

Január

Bunčák, Pavel

4. 3. 1915 Skalica – 5. 1. 2000 Bratislava

(básnik, prekladateľ, esejista)

Študoval na gymnáziu v Skalici, Bratislave a v Kláštore pod Znievom, pokračoval na Univerzite Komenského v Bratislave. Po štúdiách pôsobil ako redaktor Národných novín v Martine, v redakcii denníka Pravda a vo vydavateľstve Pravda v Bratislave, bol redaktorom Kultúrneho života a redaktorom vydavateľstva Slovenský spisovateľ. Pôsobil ako odborný asistent na Vysoké škole pedagogickej, na Filozofickej fakulte UK a ako lektor slovenského jazyka a literatúry na univerzite v Štrasburgu. Od r. 1980 žil na dôchodku striedavo v Skalici a Bratislave. Vydal niekoľko básnických zbierok, prekladal z francúzštiny, ruštiny i poľštiny (Neusínaj, zažni slnko, Básne).

Braxatoris, Pavol

4. 2. 1909 Senica – 19. 1. 1980 Bratislava

(textár, libretista, právnik)

Maturoval v Skalici, v r. 1928-1933 študoval právo v Prahe. V r. 1933-1953 pracoval ako štátny úradník v Senici, v r. 1954-1958 ako vedúci sekretariátu Zväzu slovenských skladateľov. V r. 1971-1973 bol vedúcim ekonómom Mestského múzea v Bratislave. Autor textov tanečných piesní a libriet k operetám Gejzu Dusíka (Rodný môj kraj, Modrá ruža).

Február

Dubravius, Daniel

15. 10. 1595 Žilina – 7. 2. 1655 Senica

(evanjelický kňaz, cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ)

Študoval na univerzite vo Wittenbergu, pôsobil v Bytči, Brezne, Martine, Predmieri a od roku 1641 v Senici. Bol nitrianskym superintendentom. Venoval sa teologicko-filozofickým polemikám, je autorom príležitostných latinských básní, prekladal náboženské texty z nemčiny. Počas jeho pôsobenia v Senici sa začala viesť matrika pokrstených pre Senicu, Čáčov, Kunov a Sotinu.

Kotvan, Imrich

9. 2. 1910 Trnovec – 21. 3. 1984 Bratislava

(literárny historik, inkunábulista, bibliograf)

Navštevoval gymnázium v Skalici, neskôr študoval v Bratislave a Štrasburgu. V r. 1934-1938 pôsobil ako profesor na gymnáziu v Trnave, potom na Povereníctve školstva v Bratislave, od r. 1950 v Univerzitnej knižnici v Bratislave. Zaoberal sa literárnou históriou bernolákovcov, inkunábulami, rukopismi. Zostavil viaceré tematické bibliografie.

Šátek, Jozef

10. 2. 1910 Skalica – 25. 2. 1978 Bratislava

(teológ, prekladateľ, historik, vysokoškolský pedagóg)

Študoval na gymnáziu v Skalici a na Teologickej fakulte v Štrasburgu. V roku 1933 bol vysvätený za kňaza a v roku 1938 získal doktorát teológie na Karlovej univerzite v Prahe. Pôsobil ako kaplán v Topoľčanoch, Rapovciach, Mníšku nad Hnilcom a od roku 1936 v Bratislave. Roku 1940 ho povolali na Bohosloveckú fakultu v Bratislave, kde viedol cvičenia cirkevnej hudby a spevu a prednášal dejiny a teóriu cirkevnej hudby a cirkevné dejiny. Vyučoval tiež na Štátnom konzervatóriu v Bratislave chorálny spev a na stredných školách náboženstvo a spev. Roku 1950 musel opustiť bohosloveckú fakultu. Od roku 1951 účinkoval v pastorácii v Šúrovciach , v Brestovanoch, v Borskom Mikuláši a od roku 1960 bol správcom fary v Jedľových Kostolanoch. Koncom 60-tych rokov opäť pôsobil na Bohosloveckej fakulte v Bratislave ako profesor všeobecných cirkevných dejín a cirkevného spevu. Zaoberal sa slovenskými dejinami, najmä dejinami Skalice. V roku 1946 mu vyšla kniha Náboženské pomery v Skalici od reformácie do jozefinizmu, bol spoluautorom publikácií Tristo rokov skalického gymnázia, Skalica v minulosti a dnes a Mokry Háj.

Čabelka, Jozef

**12. 2. 1910 Holíč – 6. 7. 1987 Bratislava
(strojný inžinier, banský odborník)**

Navštevoval Vyššiu reálnu školu v Hodoníne, na Technickej vysokej škole v Brne študoval strojárstvo a elektrotechniku. Po skončení štúdia v r. 1934 sa špecializoval na zvaračskú techniku, študoval na École Supérieure de Soudure autogène v Paríži. Praktické skúsenosti získal vo viacerých zahraničných firmách – vo Švédsku (ESAB) a Francúzsku (Air Liquide, Babcock Wilcox). Ako ocenenie jeho aktivít získal v r. 1947 medzinárodnú cenu Lincolnovej nadácie zvaračov v Clevelande (Ohio). Sformuloval prvé normy na skúšanie materiálov pre oblasť tavného zvarovania. Po r. 1945 pracoval vo vedúcich funkciách vo viacerých významných strojárskych fabrikách a hutníckych závodoch. Trvalé zásluhy si získal aj založením Výskumnej stanice zvarovania v Československu v r. 1949, ako aj dodnes známeho Výskumného ústavu zvaračského v Bratislave. V r. 1953 sa podieľal na založení Odborného výskumného ústavu Slovenskej akadémie vied, dnešnom Inštitúte pre materiály a strojnú mechaniku. Ako vysokoškolský profesor vyučoval na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave.

Závodský, Jozef

**10. 3. 1870 Senica, Sotiná – 15. 2. 1940 Marianka
(kňaz, národnokultúrny pracovník)**

Po ukončení ľudovej školy vyštudoval štyri ročníky Gymnázia v Skalici, ďalšie štyri v Ostrihome, kde ukončil i štúdium teológie. Po mnohých kaplánskych staniach bol nakoniec v roku 1911 menovaný za farára v Marianke. Maďarské úrady ho často prenasledovali najmä za obetavú prácu s mládežou, propagáciu slovenčiny a slovenskej tlače.

V októbri 1914 bol odsúdený na dva roky väzenia, po prepustení bol preložený na chudobnú faru do Hodruše. Po prevrate sa vrátil do Senice a tu pôsobil až do roku 1930. Usiloval sa o povznesenie senických farníkov, v Senici založil Katolícky kruh, organizoval amatérske divadlo, nacvičoval zborový spev, bol aktívnym funkcionárom Spolku sv. Vojtecha.

Vaníček, Ľudovít**5. 7. 1894 Senica – 21. 2. 1960 Bratislava****(maliar, výtvarný pedagóg)**

Študoval na gymnáziu v Trnave, na Učiteľskom ústave v Šoproni a Modre, Vysokú školu výtvarných umení navštevoval v Budapešti, Umeleckopriemyselnú školu v Prahe a na Karlovej univerzite dejiny a teóriu umenia. Chcel byť akademickým maliarom, táto jeho túžba sa však nenaplnila. Jeho životným poslaním sa stala pedagogická činnosť. Pôsobil na reálnych gymnáziách v Žiline, Prievidzi, Liptovskom Mikuláši, Trenčíne a v Bratislave. Vyučoval na SVŠT v Bratislave ako docent predmetu metodika výtvarnej výchovy. V rokoch 1953 - 56 ukončil kariéru z dôvodu vážnej očnej choroby na Strednej škole umeleckého priemyslu. Od počiatkov sa jeho tvorba rozvíjala v troch rovinách – vedutové motívy krajín, kvetinové zátišia, interiéry kostolov a okrajovo i portrétnej tvorby. Ťažisko však tvorila krajinomalba. Svojimi dielami je zastúpený v zbierkach Slovenskej národnej galérie a Mestského múzea v Bratislave, v zbierkach Mestského múzea v Trenčíne, Záhorskej galérie Jána Mudrocha v Senici a predovšetkým v súkromných zbierkach.

Koreszka, Július**24. 2. 1895 Dojč – 1. 12. 1958 Skalica****(maliar)**

Gymnázium vyštudoval v Skalici, po maturite študoval na Akadémii výtvarných umení v Budapešti. V prvej svetovej vojne bol ťažko zranený. Po prevrate pokračoval v štúdiách v Prahe, bol žiakom profesora Pirnera. Pracoval ako výtvarník striedavo v Prahe a Bratislave, kde sa po študijnej ceste do Paríža usadil. Po roku 1936 žil a tvoril v Skalici. Špecializoval sa na krajinomalbu secesného lyrického charakteru.

Marec**Bošiansky (Bossananyi), Jozef****4. 3. 1855 Senica – 4. 12. 1946 Nitrianske Pravno****(kňaz, pedagóg, historik, prírodovedec, amatérsky etnológ)**

Strednú školu a kňazský seminár navštevoval v Nitre. Neskôr študoval v Budapešti. V roku 1877 bol vysvätený za rímskokatolíckeho kňaza. Do roku 1882 vyučoval na piaristickom gymnáziu v Nitre latinčinu, gréčtinu, nemčinu, odkiaľ odišiel do Novák, kde pôsobil ako rímskokatolícky farár a dekan. Na odpočinku žil v Nitrianskom Pravne, kde ho očarila príroda. Bol jedným z významných propagátorov turistiky na Hornej Nitre. Do pamäti sa zapísal aj tým, že na prelome storočia založil v Chvojnici rezbársku dielňu na výrobu drevených hračiek, čím chcel aspoň trochu zmierniť nevidanú biedu tamojšieho ľudu.

Bunčák, Pavel**4. 3. 1915 Skalica – 5. 1. 2000 Bratislava****(básnik, prekladateľ, esejista)**

Študoval na gymnáziu v Skalici, Bratislave a v Kláštore pod Znievom, pokračoval na Univerzite Komenského v Bratislave. Po štúdiách pôsobil ako redaktor Národných novín v Martine, v redakcii denníka Pravda a vo vydavateľstve Pravda v Bratislave, bol redaktorom Kultúrneho života a redaktorom vydavateľstva Slovenský spisovateľ. Pôsobil ako odborný asistent na Vysokej škole pedagogickej, na Filozofickej fakulte UK a ako lektor slovenského jazyka a literatúry na univerzite v Štrasburgu. Od r.

1980 žil na dôchodku striedavo v Skalici a Bratislave. Vydal niekoľko básnických zbierok, prekladal z francúzštiny, ruštiny i poľštiny (Neusínaj, zažni slnko, Básne).

Bajza, Jozef Ignác

**5. 3. 1755 Predmier – 1. 12. 1836 Bratislava
(spisovateľ, kňaz, národný buditeľ)**

Po skončení teológie vo Viedni bol kaplánom pri kapitule v Trnave, od r. 1783 farárom v Dolnom Dubovom, Prietrži, Zbehoch, kanonik v Bratislave. Bol prívržencom osvietenských reforiem Jozefa II., písal prevažne v klasicistickom duchu. Najvýznamnejším jeho dielom je prvý slovenský román René mláďenca príhodi a skúsenosti.

Boor, Ján

**5. 3. 1915 Holíč – 20. 10. 2002 Bratislava
(literárny vedec, teatroológ, dramatik, prekladateľ)**

Pseud. Pavol Habič

Po maturite v Skalici študoval nemčinu a francúzštinu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. V rámci štúdií bol na štipendijných pobytoch vo Viedni a v Grenobli. Po ukončení vysokoškolského štúdia roku 1939 bol gymnaziálnym profesorom v Tisovci a tri roky v Liptovskom Mikuláši. Roku 1943 narukoval. Ako vojak sa zúčastnil SNP. Bol redaktorom povstaleckého časopisu Bojovník. V tomto období ho zatklo gestapo a tri mesiace väznilo v Banskej Bystrici. Po oslobodení roku 1945 necelý rok pracoval na Povereníctve informácií. V rokoch 1946-1952 bol referentom Literárnohistorického odboru Matice slovenskej v Martine a v rokoch 1952-1956 odborným asistentom FF UK v Bratislave. Od roku 1956 až do odchodu na dôchodok roku 1982 pôsobil na Divadelnej fakulte VŠMU v Bratislave, spočiatku ako docent a od roku 1969 ako profesor. Zastával funkcie prodekana, dekana a prorektora. Popri teatrologických prácach (Dialektika dejín divadla, Dráma a divadlo sveta) vydal i cestopisné črty Mexiko a knihu o fiktívnych stretnutiach Komenského a Hollého s vynikajúcimi osobnosťami. Bol autorom rozhlasových a televíznych hier, vynikajúci prekladateľ svetových dramatikov a prozaikov. Pre básnické pretlmočenie L. Vadkerti-Gavorníkovej pripravil preklad veršovanej drámy francúzskeho dramatika J. Racina (Faidra).

Damborák, Florián

**7. 3. 1915 Gbely, miestna časť Cunín – 17. 1. 1978 Skalica
(regionálny historik, múzejný pracovník)**

Študoval na gymnáziu v Skalici, v Trnave a na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave slovenčinu a dejepis. Vyučoval na gymnáziách v Malackách, v Skalici, v Rožňave, v Trnave, na Štátnom kurze pre prípravu pracujúcich na vysoké školy v Modre-Harmónii a na Pedagogickej škole v Skalici. V roku 1958-1962 bol zamestnaný ako robotník na Semenárskom štátnom majetku v Holíči a v roku 1962-1968 ako ekonóm v podniku SIT v Šaštíne-Strážoch. V roku 1969 nastúpil ako riaditeľ a odborný pracovník do Záhorského múzea v Skalici. Venoval sa kultúrnej práci a spracovaniu regionálnych dejín. Založil Zborník Záhorského múzea, vydával príležitostné brožúry, spolupracoval na Sprievodcovi po zbierkach ZM. Kultúrnohistorické práce sa týkali hlavne Holíča, Skalice a okolia. Uverejňoval ich v regionálnych zborníkoch a časopisoch a niektoré vyšli samostatne. Spolupracoval na publikácii Tristo rokov skalického gymnázia (1965), redigoval knižku Mokry Háj (1969) a prispel do brožúry František V. Sasinek (1969). V roku

1970 vyšla kniha Holíč, obraz histórie od najstarších čias až po súčasnosť. V Zborníku ZM uverejnil štúdiu Príspevok k dejinám kníhtlačiarstva na Záhori. Od roku 1971 písal do Maľovaného kraja, kde bol členom redakčnej rady, o významných osobnostiach zo Záhoria, výtvarných umelcoch, spisovateľoch, spracúval národopisné témy, dejiny hradov a kaštieľov zo Záhoria.

Závodský, Jozef

**10. 3. 1870 Senica, Sotiná – 15. 2. 1940 Marianka
(kňaz, národnokultúrny pracovník)**

Po ukončení ľudovej školy vyštudoval štyri ročníky Gymnázia v Skalici, ďalšie štyri v Ostrihome, kde ukončil i štúdium teológie. Po mnohých kaplanských staniach bol nakoniec v roku 1911 menovaný za farára v Marianke. Maďarské úrady ho často prenasledovali najmä za obetavú prácu s mládežou, propagáciu slovenčiny a slovenskej tlače.

V októbri 1914 bol odsúdený na dva roky väzenia, po prepustení bol preložený na chudobnú faru do Hodruše. Po prevrate sa vrátil do Senice a tu pôsobil až do roku 1930. Usiloval sa o povznesenie senických farníkov, v Senici založil Katolícky kruh, organizoval amatérske divadlo, nacvičoval zborový spev, bol aktívnym funkcionárom Spolku sv. Vojtecha.

Hollý, Ján

**24. 3. 1785 Borský Mikuláš – 14. 4. 1849 Dobrá Voda
(básnik, prekladateľ)**

Študoval v Skalici, v Bratislave, filozofiu a teológiu v Trnave. Po skončení štúdií pôsobil od r. 1808 ako kaplán v Pobedime, v r. 1812-1813 v Hlohovci, v r. 1814-1843 ako farár v Maduniciach. Roku 1843 sa utiahol na odpočinok k priateľovi Martinovi Lackovičovi na Dobrú Vodu. Literárnej tvorbe sa začal venovať už počas štúdií. Ovplyvnil celú slovenskú romantickú generáciu, podporil štúrovskú spisovnú slovenčinu, aj keď vo svojej tvorbe zotrval pri bernolákovčine ako jej najvýznamnejší reprezentant. Jeho básnická tvorba (Svatopluk, Cyrillo-Methodiada, Sláv, Žalospevi, Katolíckí spevník) bola vyvrcholením slovenského klasicizmu.

Kubina, Andrej

**27.11. 1844 Moravský Ján – 30. 3. 1900 Trnava
(básnik, ľudovýchovní pracovník)**

Študoval na gymnázium v Bratislave, v Ostrihome a v Trnave, teológiu a filozofiu v Budapešti a v Ostrihome. V r. 1871-1876 pôsobil ako kaplán vo Voderadoch, v r. 1877-1881 ako katechéta v Ostrihome, v r. 1881-1891 ako farár v Dolnej Krupej, v r. 1896-1900 ako magister novicov a misionár Spoločnosti Ježišovej v Trnave. V r. 1885-1891 správca Spolku sv. Vojtecha. Organizátor spolkov miernosti. Prispieval do novín a časopisov, pokúsil sa o preklad Danteho Božskej komédie a biblie.

Apríl

Kresák, Cyril

**25. 4. 1863 Dolný Kubín – 13. 4. 1945 Senica
(hospodársky pracovník, signatár Martinskej deklarácie, politik)**

Po ukončení štúdia v roku 1882 až do svojho odchodu do dôchodku v roku 1925 pracoval v oblasti peňažníctva. Jeho meno je spojené predovšetkým s Tatra bankou, hoci svoju profesionálnu dráhu bankového úradníka začal ako účtovník v Turčiansko-

Sväto-Martinskej sporiteľne. Do služieb Tatra banky vstúpil v roku 1888. V roku 1889 bol poverený funkciou účtovníka v novozaloženej filiálke Tatra banky v Senici, ktorá sa až do roku 1913 stáva miestom jeho pôsobenia. Od roku 1906 sa spolu s ostatnými správcami filiálok zúčastňoval na zasadnutiach direktória Tatra banky v Martine, čo mu do istej miery umožnilo vyjadrovať sa k dôležitým rozhodnutiam banky. Z titulu funkcie správcu filiálky Tatra banky sa stal predsedom dozorného povereníctva Myjavskej banky, Obchodnej banky v Skalici, Trnavskej a vidieckej ľudovej banky. Na mimoriadnom valnom zhromaždení Tatra banky v decembri 1913 bol zvolený za hlavného riaditeľa, pričom túto funkciu zastával až do roku 1925. Bol signatárom Martinskej deklarácie z roku 1918.

Máj

Beblavý, Pavel

16. 5. 1847 Vrbovce – 18. 5. 1910 Sobotište

(spisovateľ, farár)

Od r. 1860 študoval na gymnáziu v Banskej Štiavnici, Bratislave, Banskej Bystrici, Revúcej a na evanjelickú teológiu prešiel do Viedne, kde počas vysokoškolských štúdií bol predsedom akademického spolku Tatran. V r. 1872 bol vysvätený za kňaza a začal pôsobiť vo svojom rodisku. V r. 1874 bol administrátorom fary v Jasenovej. V r. 1876 prišiel do Sobotišťa, kde ako farár pôsobil 34 rokov.

Napísal román o Jánošíkovi, ktorý vychádzal na pokračovanie v Slovenských pohľadoch v r. 1889 a samostatne vyšiel v r. 1910. V časopisoch Orol, Sokol a Slovenské pohľady uverejnil celý rad povestí a ľudových rozprávok. Prispieval do Pešťbudínskych vedomostí, Národných novín, Obzoru. Redigoval časopis Svit. Z obdobia vysokoškolských štúdií pochádzajú jeho dramatické pokusy Marina a veselohra Navštevenka. Po jeho smrti v r. 1935 bol vydaný román Dedič Muráňa a Púť na Velehrad. V črtách Obrázky zo života opisuje svoj životopis.

Adamiš, Július

28. 5. 1885 Senica – 26. 5. 1971 Bratislava

(cirkevný historik, spisovateľ, kňaz)

Pochádza z roľníckej rodiny. V Senici navštevoval základnú a meštiansku školu. V štúdiu pokračoval na evanjelickom lýceu a teologickej akadémii v Bratislave. Po štúdiách pôsobil ako kňaz, z toho najdlhšie v Bratislave. Ako autor cirkevných článkov prispieval do rôznych časopisov. Venoval sa dejinám slovenskej kultúry a publikoval životopisy cirkevných a kultúrnych dejateľov. Jeho najhodnotnejšou prácou bola publikácia o živote slovenských študentov na bratislavskom evanjelickom lýceu.

Jún

Boorová-Gašparová, Malvína

26. 7. 1889 Senica – 26. 6. 1935 Holíč

(dramatička, publicistka)

Študovala na Učiteľskom ústave v Bratislave. Pôsobila ako učiteľka v Starej Turej. Žila v Lubine a neskôr v Holíči. Autorka príležitostných básní a scénok pre deti a mládež. Napísala 3 divadelné hry, v ktorých hodnotila život úradníctva a vidieckej honorácie. Nacvičovala divadelné hry a zborové spevy.

Júl

Pauliny, Ladislav

1. 7. 1815 Bošáca – 25. 4. 1906 Senica

(kňaz, spisovateľ, historik)

Navštevoval gymnázium v Györi, filozofiu a teológiu študoval v Bratislave, teologickú akadémiu vo Viedni. Kaplán na Myjave, farár v Prietrži, na dôchodku žil v Senici u dcéry Ľudmily a zaťa kníhtlačiara Jána Bežu. Patril k najbližším spolupracovníkom Ľudovíta Štúra, aktívny člen Spoločnosti česko-slovanskej, účastník pamätnej vychádzky na Devín 1836, v r. 1842 bol členom delegácie, ktorá predkladala vo Viedni Slovenský prestolný prosbis, bol i zakladajúcim členom spolku Tatrín v r. 1844. Bojoval v revolúcii 1848 - 49 a zúčastňoval sa dobrovoľníckych výprav. Propagoval ovocinárstvo, včelárstvo a moderné spôsoby hospodárenia. Venoval sa literárnej tvorbe a práce uverejňoval v almanachu Nitra. Väčšiu časť tvorby tvorí literatúra s náboženskou tematikou a práce z histórie (Dejepis superintendentie nitrianskej v štyroch zväzkoch, je tiež autorom biografických článkov o J. Kaledánovi, D. Krmanovi, Š. Moyzesovi).

Velba, Marián

3. 7. 1930 Hradište pod Vrátnom - 4. 4. 1991 Bratislava

(maliar)

Študoval v rokoch 1949-1953 na Pedagogickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave u profesorov G. Mallého, F. Hoffstädtera, E. Nevana a E. Lehotského. Od r. 1957 bol členom ZSVU. Členom tvorivej skupiny 66 bol v rokoch 1966-1972. Pôsobil pedagogicky v rokoch 1961-1990 na Oddelení výtvarnej výchovy Fakulty architektúry SVST v Bratislave. Venoval sa hlavne krajinomalbe, figurálnej maľbe (portréty), alebo zátišiu najmä v technikách olejomalby a akvarelu, menej gvašu a pastel. Pri spracovaní krajinárskych motívov pracoval hlavne tušom a ceruzkou

Dermek, Aurel

6. 7. 1925 Brodské – 15. 4. 1989 Bratislava

(technik, mykológ, maliar húb)

Po ukončení štúdia na gymnáziu v Malackách, študoval na Priemyselnej škole stavebnej. Pracoval v Kovoprojekte a v Ústave pre vývoj a projektovanie kultúrnych stavieb, kedy sa začal venovať štúdiu mykológie. Je autorom alebo spoluautorom hubárskych kníh – Naše huby, Poznávajme huby, Atlas našich húb, Huby lesov, polí a lúk, spolu s Pavlom Lizoňom Malý atlas húb. Jeho poslednými prácami boli ilustrácie pre veľkú sériu monografií vydávanú v Taliansku (Fungi Europei) o rodoch Tricholoma a Lepiota. Najvýznamnejšou je monografia československých hríbovitých a slizniakovitých húb, ktorú vydal v roku 1974 ako spoluautor dr. Alberta Piláta pod názvom Hríbovité huby. Jeho atlasy húb sú zaujímavým čítaním a dobrými sprievodcami na hubárskych vychádzkach.

Bežo, Ján

21. 3. 1842 Nitrianska Streda – 24. 7. 1905 Senica

(učiteľ, kníhtlačiar, vydavateľ)

Po absolvovaní gymnázia v Modre a Bratislave, pokračoval v štúdiu na učiteľskom ústave v Šoproni. Začínal ako súkromný učiteľ v Uhrovci, v Beckove a od 21. septembra 1862 v Senici. Tu nadviazal priateľské styky s J. M. Hurbanom.

V r. 1867 navštívil Nemecko, Švajčiarsko a Taliansko, kde študoval vyučovacie metódy na základných školách. Zhotovoval učebné pomôcky a písal pre žiakov učebnice. Zároveň pracoval ako správca chóru a viedol spevácky zbor. Po 27 rokoch učiteľského pôsobenia sa v júli 1888 dobrovoľne vzdal učiteľského povolania a založil v Senici tlačiareň, v ktorej vychádzala školská a detská literatúra, náučno-výchovné práce i preklady. Od r. 1900 vydával s Martinom Braxatorisom Noviny malých. Zaslúžil sa o rozvoj slovenského národného povedomia a slovenského jazyka v širokom okolí.

August

Šimko st., Ľudovít

6. 9. 1859 Martin – 13. 8. 1945 Senica

(lekár, politik, signatár Martinskej deklarácie)

Študoval na gymnáziu v Martine, kde sa zapojil do národno-kultúrnej práce v rámci činnosti Slovenského spevokolu. Po zrušení martinského gymnázia v roku 1874 prestúpil do Prešova. Študoval medicínu na univerzite vo Viedni, ktorú ukončil v roku 1883. Počas štúdií vo Viedni bol v rokoch 1880-1881 pokladníkom a v rokoch 1882-1883 predsedom slovenského akademického spolku Tatra. Od roku 1884 pôsobil ako súkromný lekár v Senici, neskôr v rokoch 1924-1936 ako okresný lekár. Bol osobným lekárom J.M.Hurbana.

Ako člen Slovenskej národnej strany sa zúčastnil volebných bojov na podporu slovenských kandidátov za poslancov do uhorského snemu, za čo bol súdne stíhaný. Bol členom SNR a v rokoch 1918-1920 poslancom Revolučného národného zhromaždenia. Zastával aj viacero funkcií v evanjelickej cirkvi, od roku 1899 bol zvolený za dozorca západného dištriktu. Bol predsedom správy Roľníckej vzájomnej pokladnice v Modre a Hospodárskeho družstva v Senici. Propagoval včelárstvo. Po roku 1918 prispieval do rôznych časopisov článkami o politike, cirkevnej problematike a hospodárení.

September

Horváth, Ivan

26. 7. 1904 Senica – 5. 9. 1960 Bratislava

(spisovateľ, politik)

Študoval na gymnáziu a na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil ako koncipient v Bratislave, ako notár a advokát v Senici (1931-1945), ako povereník sociálnej starostlivosti a šéfredaktor Kultúrneho života v Bratislave. Po oslobodení podpredseda Slovenskej národnej rady a v r. 1948-1950 veľvyslanec v Budapešti. V decembri r. 1950 bol zatknutý a obvinený z nepriateľskej činnosti proti čs. štátu. V apríli 1954 bol odsúdený za velezradu a špionáž. Vo väzení prežil 9 rokov – v decembri r. 1959 mu bol rozhodnutím prezidenta zvyšok trestu odpustený. Od r. 1959 zamestnanec Úradu sociálneho a dôchodkového zabezpečenia v Bratislave. Bol prvým predsedom fotoklubu Retina (1942) v Senici. Medzi jeho literárne práce patrí: Človek na ulici, Strieborný prach, Vízum do Európy a iné.

Dúbravský, Ferdinand

8. 9. 1850 Borský Svätý Jur – 19. 6. 1926 Modra

(prozaik, publicista)

Gymnázium navštevoval v Strážnici a v Skalici. Po skončení gymnaziálnych štúdií pracoval ako notársky pisár, výpomocný učiteľ a redaktor v Skalici. V rokoch I. svetovej vojny pôsobil na Morave. Po roku 1918 sa vrátil do Skalice, kde účinkoval ako administrátor a redaktor časopisov Sloboda a Obzor.

Od roku 1924 žil a tvoril v Modre. Bol veľmi aktívny publicista. Je autorom zbierky básní Skromnenky a macošky. Napísal a vydal vyše štyridsať titulov rôznych prozaických žánrov. Písal divadelné hry, humoresky. Najznámejšími dielami sú: Mlynár Kolanda, Náruživosti, Lakomstvo a láska, Krvavý hostinec a iné povesti, Tajnosti rybníka mníchov a i.

Október

Repko, Jozef

12. 10. 1940 Trenčín - 8. 4. 2014 Senica

(prozaik a dramatik)

Po maturite na Jedenásťročnej strednej škole v Trenčíne študoval v rokoch 1957-59 na Vyššej osvetovej škole v Bratislave. Po štúdiách pôsobil ako učiteľ na základnej škole v Trenčianskej Turej, 1963-65 osvetový pracovník v Okresnom osvetovom dome v Trenčíne, 1965-67 v závodnom klube v Hornom Srní, 1967-69 bol pracovníkom Okresnej knižnice v Trenčíne, 1969-73 zástupcom riaditeľa Domu kultúry v Trenčíne, od roku 1973 žil ako profesionálny spisovateľ v Senici. Krátke obdobie bol redaktorom denníkov Verejnosť, Slovenská republika a Nový deň.

Do literatúry vstúpil publikovaním básní v roku 1959 v časopise Mladá tvorba. Od roku 1969 sa začal pravidelne venovať písaniu rozhlasových hier a dramatizáciám próz pre rozhlas. Svoje diela publikoval v časopisoch Ohník a Slniečko. V roku 1973 mu vyšiel román pre mládež – Milión krokov domov. Za svoju rozhlasovú tvorbu získal ocenenie na Festivale rozhlasovej hry pre mládež v Piešťanoch. V rozhlasovej i prozaickej tvorbe sa osobitne zameriaval na život súčasných detí a mládeže. Na svojom autorskom konte má 16 kníh pre deti a mládež, dve divadelné a dve televízne hry. Zároveň je autorom mnohých rozhlasových hier, napríklad scenárov k známeho seriálu Čo nového Bielikovci. Jeho knihy boli preložené do češtiny a nemčiny. Publikoval i v Spolku sv. Vojtecha, kde mu vyšli životopisné romány Slovanský patrón o sv. Vojtechovi, Skromná hrivna o živote Andreja Radlinského, S požehnaním kríža o osude sv. Klimenta Ochridského a Metodov prvý pomocník o sv. Gorazdovi.

Dubravius, Daniel

15. 10. 1595 Žilina – 7. 2. 1655 Senica

(evanjelický kňaz, cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ)

Študoval na univerzite vo Wittenbergu, pôsobil v Bytči, Brezne, Martine, Predmieri a od roku 1641 v Senici. Bol nitrianskym superintendentom. Venoval sa teologicko-filozofickým polemikám, je autorom príležitostných latinských básní, prekladal náboženské texty z nemčiny. Počas jeho pôsobenia v Senici sa začala viesť matrika pokrstených pre Senicu, Čáčov, Kunov a Sotinu.

Fajnor, Vladimír

23. 10. 1875 Senica – 5. 1. 1952 Bratislava
(politik, právnik, univerzitný profesor)

Po absolvovaní ľudovej školy v Senici študoval na gymnáziu v Hradci a právo v Berlíne a Budapešti. Začínal ako právnik vo Zvolene, potom bol županom v Banskej Bystrici, prezidentom súdnej tabule v Bratislave a v r. 1931-39 prezidentom Najvyššieho súdu ČSR v Brne. Ako vynikajúci odborník v oblasti práva bol často ako nestranník členom vlád. V r. 1920-21 vo vláde Černého bol ministrom spravodlivosti. V r. 1945 zastupoval ČSR pri Stálom medzinárodnom rozhodcovskom súde v Haagu. Prednášal na Právnickej fakulte UK v Bratislave a publikoval v odbornej tlači. Je spoluautorom právnického slovníka a autorom mnohých odborných právnických štúdií.

November

Milkin, Tichomír

vl. meno Donoval, Ján

14. 8. 1864 Donovaly – 4. 11. 1920 Smolinské

(kňaz, básnik, literárny kritik a teoretik, prekladateľ)

Základnú školu a gymnázium navštevoval v Banskej Bystrici. Potom v Ostrihome maturoval a absolvoval katolícku teológiu, r.1888 vysvätený za kňaza . Ako kaplán pôsobil v Radošovciach, Gbeloch, administrátor fary v Brodskom a kaplán v Dojči, kaplán v Koválove a Šaštíne , od 1902 do smrti ako farár v Smolinskom. Znalec gréckej a latinskej literatúry i nemeckej klasickej filozofie a estetiky, spájaj hviezdoslavovskú básnickú školu so slovenskou modernou (kraskovskou generáciou), v kalendároch a náboženskej tlači uverejňoval vlastenecky a nábožensky zamerané básne i s politickými narážkami proti pomerom v Uhorsku. Autor subjektívnej lyriky, vlasteneckej i náboženskej poézie. Tvorbu uverejňoval v Katolíckých novinách a v almanachu Tovarýšstvo. Podstatná časť jeho lyriky ostala nepublikovaná. Výber z nej vyšiel až v roku 1985 pod názvom Sny a nádeje. Spolupracoval na Jednotnom katolíckom spevníku. Preložil Homérovu Iliadu a Bibliu (Nový zákon), ktorý dokončil 1906. Kritik a teoretik slov. realizmu, kritické state uverejňoval v Katolíckých novinách, ale najmä v Literárnych listoch. Súčasťou jeho estetických názorov bola požiadavka vysokej jazykovej kultúry a čistoty.

Juriga, Ferdinand

12. 10. 1874 Gbely – 23. 11. 1950 Bratislava

(politik, publicista)

Študoval na gymnáziu v Ostrihome, teológiu v Ostrihome a na viedenskom Pázmáneu. Pôsobil ako kaplán a farár na rôznych miestach. Asi po ročnom kaplánovaní v Budapešti, Leviciach , Palárikove ho v polovici septembra 1902 preložili do Bratislavy. Od roku 1930 žil v Karlovej Vsi. Už ako kaplán v Bratislave postupne vstupuje do politiky. Roku 1905 redaktor Ľudových novín, roku 1906 vyhráva voľby a spolu s ďalšími šiestimi Slovákami sa dostáva do uhorského parlamentu, poslancom bol v rokoch 1906 – 1918. Za svoje články bol postavený pred súd. Trest si odpykal v rokoch 1907 – 1909 vo Vacove.

Jeden z vedúcich predstaviteľov slovenského klerikálneho politického hnutia, zástanca túžob po samostatnosti, bojovník proti maďarizácii a pragocentrizmu. Autor politických, ideových a náboženských článkov v novinách, časopisoch a niekoľkých samostatných prác, najmä memoárov.

Pochovaný bol na karloveskom cintoríne. Jeho pozostatky i s náhrobným kameňom boli po zmene spoločensko – politických pomerov v novembri 1998 prevezené na cintorín do Martina.

Ďurovič, Ján

30. 8. 1894 Lehota nad Rimavicou – 26. 11. 1955 Skalica

(farár, vysokoškolský pedagóg)

Gymnázium študoval v Rimavskej Sobote, teologické vysokoškolské štúdiá absolvoval v Prešove, Berlíne, Lipsku, Prahe - teologické vzdelávanie si dopĺňal aj filozofickým štúdiom. Od roku 1919 bol evanjelickým kaplánom v Martine, Hybiach. V roku 1921-1924 kňaz vo Važci a od roku 1925 pôsobil v Skalici. Počas pôsobenia v Skalici v roku 1934 na Husovej fakulte v Prahe dosiahol doktorát teológie a v roku 1938 na Komenského univerzite v Bratislave doktorát filozofie. V roku 1942 sa habilitoval na Slovenskej ev. teologickej fakulte v Bratislave a v roku 1950 bol menovaný univerzitným profesorom. Venoval sa štúdiu cirkevných dejín a hymnológie, z ktorého odboru vydal viacero diel. V rozsiahlej práci zhodnotil slovenskú evanjelickú literatúru a cirkevnú tvorbu do tolerancie. Článkami a úvahami prispieval do kultúrnych a beletristických časopisov. Písal i o dejinách mesta Skalice.

December

Sasinek, Fantišek Vít'azoslav

11. 12. 1830 Skalica – 17. 11. 1914 Graz, Rakúsko

(historik, profesor, archivár)

Študoval filozofiu v Tate a Bratislave, teológiu v Scheibse a Bratislave. Pôsobil ako kazateľ v Tate, v Bratislave, v Ostrihome a Budíne. Bol profesorom a kazateľom v seminári a ochranca kníh a múzejných zbierok Matice slovenskej v Banskej Bystrici. Po prevezení matičných zbierok do Martina sa tam presťahoval. V Matici slovenskej bol prvým archivárom celoslovenského charakteru, zastával i funkciu tajomníka Matice slovenskej a súčasne pôsobil ako redaktor Letopisu Matice slovenskej. Patril medzi najplodnejších historikov 2. polovice 19. storočia.

Bukovský, John

18. 1. 1924 Cerová – 18. 12. 2010 Illinois, USA

(cirkevný hodnostár, teológ)

V r. 1945 maturoval v Bratislave. Teológiu ukončil v Techny neďaleko Chicaga. Od r. 1954 študoval na Pápežskom biblickom ústave v Ríme. V r. 1966 bol vymenovaný za rektora vysokej školy v Techny. V r. 1990 ho pápež vymenoval za titulárneho biskupa a nuncia v Rumunsku, od r. 1994 vykonával funkciu nuncia v Moskve.

Pilárik, Štefan

1615 Očová – 8. 2. 1693 Neusalza, Nemecko

(spisovateľ, kňaz)

Po štúdiu v Bardejove a v Banskej Bystrici bol vysvätený za evanjelického kňaza. Okrem iných miest pôsobil ako kaplán a farár v r. 1663-1672 v Senici. Z kultúrno-historického hľadiska má najväčší význam jeho básnická skladba Sors Pilarikiana, v ktorej zveršoval osobné zážitky z tureckého zajatia, kam sa dostal v r. 1663. Pôsobil ako kazateľ a evanjelický farár v hornolužickej exulantskej obci Neusalza. Prekladal z nemeckej protestantskej literatúry a zostavil knihu modlitieb.

Udalosti

Záhorské múzeum v Skalici

Záhorské múzeum je regionálne múzeum so širším zameraním na oblasť Záhoria. Vzniklo v roku 1905 na podnet Dr. Pavla Blaha v rámci tzv. Katolíckeho kruhu alebo spolkového domu. Základom múzejného fondu sa stali súkromné, prevažne etnografické zbierky zakladateľa. V roku 1952 sa stalo Okresným vlastivedným múzeom, od územnej reorganizácie v roku 1960-65 pôsobilo ako Mestské múzeum v Skalici s expozíciou prírody, archeológie, etnografie, starších a novších dejín.

Okresná pôsobnosť sa mu vrátila v roku 1965 a získalo súčasný názov.

Pôvodnú budovu múzea projektoval Dušan Jurkovič. Priečelie budovy zdobí mozaika vyhotovená podľa kresieb českého maliara M. Aleša, v tzv. divadelnej dvorane sú na stenách i na opone maľby s ľudovými motívmi od A. Frolku a J.Úprku. Budova je kultúrnou pamiatkou. Stála expozícia je v budove Domu kultúry, jej súčasťou je Galéria Júliusa Koreszku. V prízemných priestoroch hlavnej budovy Záhorského múzea - Mittákovského domu, sa nachádzajú výstavné priestory s aktuálnymi výstavami. V rámci edičnej činnosti vydáva múzeum od roku 1992 vlastivedný časopis Záhorie, venovaný dejinám, tradíciám, prírode a kultúre Záhoria.

Vysunuté expozície Záhorského múzea: Rotunda sv. Juraja Skalica, Múzeum keramiky Holíč, Rodný dom Jána Hollého Borský Mikuláš, Pamätná izba J.M. Hurbana Hlboké.

Skalické výšivkárske družstvo

Dňa 30.3.1910 na podnet Pavla Socháňa založili zberatelia na valnom zhromaždení v spolkovom dome v Skalici prvý slovenský spolok zaoberajúci sa zberom, výrobou a predajom ľudoumeleckých výrobkov s názvom Družstvo pre spešáženie domáceho ľudového priemyslu. Už pri založení malo 261 členov, z väčšej časti slovenských roľníkov, remeselníkov, ale hlavne žien, ktoré sa takto mohli zapojiť do ekonomického a kultúrno-spoločenského života slovenského národa v etape vrcholiaceho zápasu o národnú samostatnosť. Družstvo nadobudlo celonárodný význam. Faktorským spôsobom zbieralo a podľa návrhov umeleckých vedúcich dávalo zhotovovať ľudovým výrobcam celé pôvodné kroje, odevy v súčasnej módnjej línii s aplikovanou ľudovou výšivkou alebo čipkou, bytový textil, koncertné entrée, zástavy pre rôzne korporácie a spolky, košíky, hračky a keramiky.

Svetovej verejnosti predstavilo skalické družstvo prvýkrát slovenské výšivky v Londýne v roku 1911 a do 1. svetovej vojny ešte vo Viedni a Philadelphii.

V organizátorskej práci nazbieralo počas svojho trvania mnohé skúsenosti, o ktoré sa mohlo oprieť Ústredie ľudovo-umeleckej výroby, ktorého súčasťou sa družstvo v roku 1945 stalo, definitívne zaniklo v roku 1952.

Záhorské osvetové stredisko

Záhorské osvetové stredisko vzniklo pod názvom Okresný osvetový dom Senica v roku 1960. Jej zriaďovateľom bol Okresný národný výbor v Senici.

Záhorské osvetové stredisko je osvetovým zariadením, ktoré organizuje tvorivé aktivity na jednotlivých úsekoch kultúrno-osvetovej činnosti, poskytuje poradenské služby realizátorom osvetovej činnosti, sprostredkúva informácie a poznatky z kultúry, vedy a techniky, prehľbuje vzťah k vlastnému štátu, ku kultúrnej identite národa, národnostných menšín a etnických skupín a k starostlivosti o životné prostredie. Vychováva umením a k umeniu najmä rozvíjaním záujmovej umeleckej

činnosti, uchováva a sprístupňuje ľudové tradície s dôrazom na tradičnú ľudovú kultúru, napomáha k prevencii protispoločenských javov a drogových závislostí, umožňuje ľuďom naplňať ich voľný čas kultúrnymi aktivitami s územnou pôsobnosťou v okresoch Senica a Skalica.

Škarniclovská kníhtlačiareň

Vznikla v r. 1760 v Skalici Jej zakladateľom bol Jozef Anton Škarnicel. Spočiatku tlačil iba náboženskú literatúru a neskôr i osvietenské diela. Škarniclovci boli majiteľmi tlačiarne až do r. 1896. Tlačili sa tu Hurbanove Slovenskje Pohľadi na vedi umeňja a literaturu, Letopis Matice slovenskej, Slovenský letopis a iní. Z tlačiarne vychádzali diela J.M. Hurbana, K. Štúra, M. Dohnányho, D.G. Licharda, S.H.Vajanského a iných. Od r. 1901 bol majiteľom tlačiarne Jozef Teslík.

Gazdovský spolok Sobotište

V roku 1845 založil v Sobotišti svojpomocný úverový Spolok gazdovský. Mal všetky znaky moderného peňažného družstva. Členstvo bolo dobrovoľné. Cieľom Spolku bolo prijímať na úrok pravidelné vklady a poskytovať z nich členom pôžičky na taký istý úrok, ako sa platil z vkladov.

Grafobal v Skalici

2. novembra 1905, viedenská firma Hammer a Voršak postavila v Skalici továreň na lekárske a laboratórne potreby a začala výrobu v oddelení ručnej poťahovanej kartonáže a v tlači. V roku 1907 Ferdinand Bayer firmu odkúpil a zaregistroval ju pod názvom "Bayer a spol., skalická továreň na krabice".

Od roku 1914 sa začal používať nový názov továrne " TEKLA ". V roku 1923 prevzala firmu Slovenská banka a dala jej nový názov „TEKLA - kartonážny a papiernický priemysel, účastinná spoločnosť Skalica“.

Znárodnenie a začlenenie do národného podniku Považské celulózky a papierne v Ružomberku s filiálkou v Bratislave ako závod TEKLA sa uskutočnilo v roku 1946.

V roku 1950 bol závod TEKLA pričlenený do národného podniku Harmanecké papierne, Harmanec a následne v r. 1953 bol vytvorený národný podnik

Kartoprodukta so sídlom v Skalici.

Posledné začlenenie podniku Kartoprodukta do vyššej organizačnej jednotky n. p. Brněnské papírny sa udialo v roku 1958. Tento stav trval do roku 1969, kedy sa začala éra samostatného podniku pod názvom "GRAFOBAL", národný podnik, Skalica.

V roku 1992 sa GRAFOBAL pretransformoval na akciovú spoločnosť.

Expanzia spoločnosti začala v roku 1994 otvorením výrobného závodu 02 na výrobu kaširovanej vlnitej lepenky typu E a B.

Prvá akvizícia zahraničnej spoločnosti sa uskutočnila v roku 1995, kedy GRAFOBAL, a. s., Skalica kúpil majoritný balík akcií najväčšieho litovského výrobcu obalov zo skladačkovej lepenky a flexibilných obalov.

V roku 1996 bol otvorený nový výrobný závod GRAFOBAL, s. r. o., Slaný, ako 100% dcérska spoločnosť GRAFOBAL, a. s., Skalica.

V roku 2001 pribudla spoločnosť GRAFOBAL Bulgaria, a. s., ktorá má sídlo v Svoege (Bulharsko).

V roku 2005 bol otvorený nový výrobný závod v Rostove na Done v Ruskej federácii – OOO Grafobal-Don.

V roku 2007 sa uskutočnila akvizícia českej spoločnosti - GRAFOBAL ARTYPA s.r.o.